

תנועת
אוד

יחד ממשיכים להקים מדינה

מדרין

הינה קהילתית

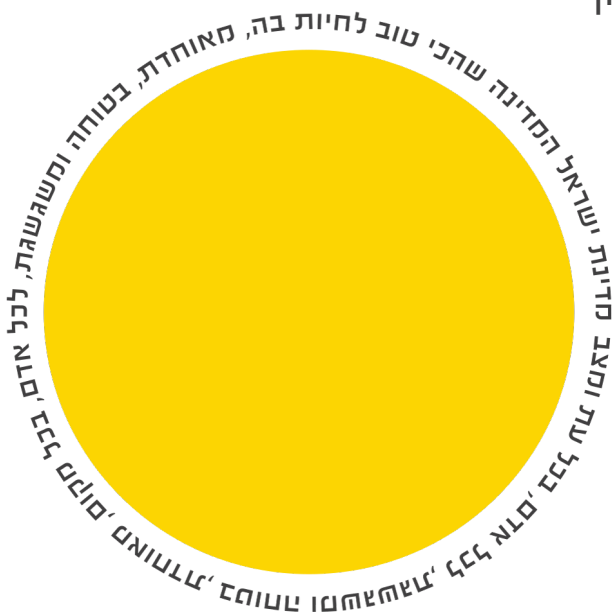
ברוכים הבאים לקהילות אור

אנו נמצאים בתקופה מאתגרת המציבה בפנינו שאלות מהותיות על החוסן האישי והלאומי שלנו, על הזהות והאחדות החברתית, על המנהיגות ועל איכות החיים של כולנו. במציאות זו, קהילות אור מציעה מודל של התחדשות חברתית המבוסס על עוצמתן של קהילות מקומיות.

אנו מאמינים שקהילות הן המפתח ליצירת חברה טובה יותר. כשאנשים מתחברים, חולקים חזון משותף ולוקחים אחריות על המרחב שלהם - נוצרת עוצמה אדירה של שינוי חברתי. קהילה חזקה היא הרבה יותר מאשר קבוצת אנשים החיים באותו מרחב גיאוגרפי - היא מארג חי של קשרים, תמיכה הדדית ועשייה משותפת.

החזון: יוצרים עתיד טוב יותר

מדינת ישראל, מדינה של חוסן ושגשוג, הבנויה מרשת קהילות המבוססות על ערכי אחווה, ערבות הדדית, יוזמה ותקווה. חברה אזרחית מלוכדת ופעילה המגשרת על פערים ומייצרת אמון דרך עשייה משותפת ומנהיגות הצומחת מהשטח ומהווה דוגמה לחיים משותפים המשפרים את איכות חיי התושבים.

המטרה

מטרת הפרויקט היא ליצור מרחב קהילתי חי, פעיל ומשותף, אשר ייבנה, ינוהל ויתוחזק על ידי התושבים עצמם, תוך חיזוק תחושת השייכות, האחריות והמסוגלות הקהילתית. הגינה הקהילתית מהווה כלי לבינוי קהילה ולפיתוח מנהיגות מקומית. באמצעות תהליך משותף של תכנון, הקמה ותחזוקה, התושבים מפתחים קשרים בין-אישיים, לומדים לעבוד יחד למען מטרה משותפת, מחזקים את האמון ביניהם ובינם לבין הרשות המקומית, ומטפחים תרבות של יוזמה, שותפות ואחריות למרחב הציבורי. הפרויקט מבוסס על ההבנה כי קהילה חזקה אינה נבנית כאשר עושים עבודה, אלא כאשר יוצרים את התנאים לכך שהתושבים יפעלו בעצמם, יובילו את השינוי ויהפכו לשותפים פעילים בעיצוב איכות החיים בשכונתם. הצלחת הפרויקט תימדד לא רק באיכות המרחב הפיזי שנוצר, אלא בעיקר ביכולתו להצמיח קהילה מחוברת, מעורבת ובעלת מסוגלות להוביל יוזמות נוספות למען המקום שבו היא חיה.

שלבי הקמת המיזם

- גבוש חזון ומטרות משותפות
- גיוס שותפים ובניית גרעין מוביל
- תכנון משותף של הגינה
- הקמה קהילתית
- ניהול, תחזוקה והפעלת הגינה

הפעלת היוזמה אצלכם בשכונה

שלב 1: גיבוש חזון ומטרות משותפות

שלב זה נועד ליצור הסכמה רחבה סביב השאלה "לשם מה אנחנו מקימים גינה קהילתית?". לפני שמתחילים לעסוק במיקום, בתקציב או בצמחייה, חשוב לבנות חזון משותף ולוודא שהמיזם נולד מתוך צורך אמיתי של הקהילה ולא כרעיון שמגיע "מלמעלה".

הדגש בשלב הראשון הוא על חיבור בין אנשים, זיהוי הצרכים המקומיים ויצירת מחויבות משותפת לתהליך.

מטרות השלב

- יצירת חזון קהילתי משותף.
- זיהוי הצרכים וההזדמנויות בשכונה.
- יצירת שיח פתוח בין התושבים סביב המרחב הציבורי.
- חיזוק תחושת השייכות והאחריות של התושבים כבר בתחילת הדרך.
- איתור תושבים המעוניינים להיות שותפים להובלת המיזם.

פעולות חומלצות

1. למידת השטח

לפני שמזמינים תושבים למפגש, מומלץ להכיר את הקהילה ואת המרחב:

- סיור בשכונה.
- זיהוי שטחים פוטנציאליים.
- היכרות עם אוכלוסיות שונות.
- שיחות בלתי פורמליות עם תושבים.
- למידה על יוזמות קודמות ועל מוקדי כוח בקהילה.

2. קיום מפגש שיתוף ציבור או מיפוי צרכים בשכונה (ע"י שאלון).

מטרת המפגש או המיפוי היא לשמוע את קולות התושבים ולהזמין אותם להיות שותפים כבר מההתחלה. בנוסף, במפגש או בשאלון ניתן לגייס צוות יוזמה מוביל.

3. גיבוש חזון משותף

בסיום המפגש, נסחו יחד משפט חזון קצר שיבטא את מטרת המיזם.

לדוגמה: "להקים גינה קהילתית שתהווה מרחב של מפגש, עשייה משותפת, למידה וחיבור

בין תושבי השכונה, ותעודד אחריות משותפת למרחב הציבורי."

שלב 2: : גיוס שותפים ובניית גרעין חוביל

מטרת שלב זה היא ליצור קבוצת תושבים מחויבת, לצד שותפים מקצועיים מהרשות המקומית ומהקהילה, אשר יובילו יחד את הקמת הגינה. הצלחת המיזם תלויה באנשים שמובילים אותו, ולכן יש להשקיע בבניית שותפות אמיתית המבוססת על אחריות משותפת.

הרשות המקומית אינה מקימה את הגינה עבור התושבים – אלא מייצרת את התנאים שיאפשרו לתושבים להוביל את המיזם בעצמם.

מה עושים בשלב זה?

1. מגייסים גרעין מוביל

מאתרים 5–10 תושבים המעוניינים לקחת אחריות על קידום המיזם. מומלץ שהגרעין יהיה מגוון ויכלול תושבים בגילים שונים, בעלי רקע שונה ונציגים ממעגלים שונים בקהילה.

2. ממפים שותפים

מזהים את כלל הגורמים שיכולים לתרום להצלחת המיזם, בהם:

ברשות המקומית

- אגף שפע – הכשרת השטח, אדמה, השקיה, פינוי פסולת.
- אגף הנדסה – אישורים, בטיחות ותשתיות.
- אגף קהילה/רווחה – חיבור לתושבים ולמתנדבים.
- אגף חינוך – בתי ספר, גני ילדים ותנועות נוער.
- אגף איכות הסביבה או קיימות – ידע מקצועי והדרכות.
- רכזת קהילות אור ברשות.

בקהילה

- בתי ספר וגני ילדים.
- עסקים מקומיים.
- עמותות וארגונים.
- בעלי מקצוע ומתנדבים.
- קבוצות קהילתיות ותנועות נוער.

3. מגדירים תפקידים

כבר בתחילת הדרך חשוב להבהיר את חלוקת האחריות:

- התושבים – מובילים את היוזמה, משתתפים בתכנון, בהקמה ובתחזוקה.
- הרשות המקומית – מסירה חסמים, מספקת מעטפת מקצועית ומאפשרת את קידום המיזם. לעיתים תספק גם את ציוד הגינון והשתילים בשותפות עם אגף שפ"ע.

ככל שיותר תושבים ושותפים יהיו מעורבים כבר בתחילת הדרך, כך יגדלו תחושת הבעלות, המחויבות והיכולת של הקהילה להמשיך ולהוביל את הגינה לאורך שנים.

שלב 3: תכנון חשותף של הגינה

מטרת שלב זה היא לתכנן את הגינה יחד, כל התושבים המעוניינים, כך שתענה על צורכי הקהילה ותשקף את אופייה. תהליך התכנון חשוב לא פחות מהתוצאה הסופית – הוא יוצר תחושת שייכות, אחריות ומחויבות, ומעודד את התושבים להפוך מיוזמים למובילי המיזם. התכנון אינו מתבצע על ידי אנשי מקצוע בלבד, אלא באמצעות שיתוף אמיתי של הקהילה. התושבים הם המומחים למקום שבו הם חיים, ולכן הם שותפים מלאים בקבלת ההחלטות.

מה עושים בשלב זה?

1. בוחרים את המיקום

בוחנים יחד את החלופות האפשריות ומוודאים כי המיקום:

נגיש לכלל האוכלוסיות.

בטוח לשימוש.

מתאים מבחינת קרקע ותשתיות.

מאפשר חיבור טבעי לחיי הקהילה.

קיבל את האישורים הנדרשים מהרשות המקומית.

2. מתכננים את המרחב

במפגש תכנון משתף, מגדירים יחד את מרכיבי הגינה, לדוגמה: ערוגות גידול\ עצי פרי וצמחי תבלין\ פינות ישיבה ומפגש\ שבילי גישה\ אזור קומפוסט\ שילוט קהילתי.

מומלץ להשתמש במפות, שרטוטים, תמונות השראה או סימון פיזי בשטח כדי לאפשר לכל המשתתפים לקחת חלק בתכנון.

3. מגדירים את אופן השימוש בגינה

התכנון צריך להתייחס גם לחיים שיתקיימו בגינה ולא רק למבנה הפיזי שלה. לדוגמה: כיצד יוקצו הערוגות? אילו פעילויות קהילתיות יתקיימו בה? כיצד מתקבלות החלטות בעתיד? מהם כללי השימוש במרחב? כיצד נשמר את הגינה?

4. בונים תוכנית עבודה

לאחר גיבוש התכנון, מכינים תוכנית עבודה הכוללת:

- סדר הפעולות להקמת הגינה.
- חלוקת אחריות בין התושבים, הרשות והשותפים.
- לוחות זמנים.
- צרכים תקציביים וציוד נדרש- האם הציוד והשתילים נקנים ע"י התושבים? אגף שפ"ע או תקציב יוזמה קהילתית ברשות? קול קורא?
- משימות לקראת יום ההקמה.

עיקרון מנחה

אנשים שותפים למה שהם עוזרים ליצור.

ככל שהתושבים יהיו מעורבים יותר בתכנון, כך יגדל הסיכוי שהם ירגישו אחריות כלפי הגינה, ישמרו עליה ויובילו את המשך פעילותה לאורך זמן.

שלב 4: הקמה קהילתית של הגינה

מטרת שלב זה היא להפוך את התכנון לעשייה משותפת. יום ההקמה אינו רק שלב ביצוע, אלא אירוע קהילתי המחזק את תחושת השייכות, מעודד שיתוף פעולה ומייצר בעלות של התושבים על המרחב.

מה עושים בשלב זה?

1. מכינים את השטח

לפני יום ההקמה יש לוודא שהשטח מוכן לעבודה:

- ניקוי ופינוי פסולת.
- סימון גבולות הגינה.
- הכנת הקרקע במידת הצורך.
- התקנת תשתיות בסיסיות כגון מים והשקיה.
- הבאת האדמה, חומרי הגלם והציוד.

פעולות אלו מתבצעות בשיתוף פעולה עם אגף שפע, אגף ההנדסה וגורמים מקצועיים נוספים ברשות, בהתאם לצורך.

2. מגייסים את הקהילה

מפרסמים את יום ההקמה ומזמינים את כלל תושבי השכונה לקחת חלק. מומלץ לשלב: משפחות, ילדים ובני נוער, אזרחים ותיקים, בתי ספר וגני ילדים. מתנדבים ועסקים מקומיים.

ככל שמעגל המשתתפים רחב יותר, כך מתחזקת תחושת הבעלות על הגינה.

3. מקיימים יום הקמה קהילתי

יום ההקמה הוא אירוע קהילתי חגיגי, שבו כל משתתף תורם בהתאם ליכולתו. הפעילויות יכולות לכלול: בניית ערוגות \ שתילת עצים, ירקות וצמחי תבלין \ הקמת פינות ישיבה \ צביעת אדניות ושלטים \ התקנת קומפוסטרים \ יצירת שילוט קהילתי \ הכנת פינת מפגש.

מומלץ לשלב מוזיקה, פעילות לילדים, כיבוד משותף ותיעוד של האירוע, כדי להפוך את יום ההקמה לחוויה מגבשת.

4. מחזקים את תחושת השותפות

במהלך יום ההקמה חשוב לתת מקום להיכרות בין התושבים, להודות למתנדבים ולשותפים ולחגוג את ההתקדמות המשותפת.

אפשר לקיים טקס קצר הכולל:

- הצגת החזון של הגינה.
- הוקרה לשותפים ולמתנדבים.
- שתילה משותפת כסמל לתחילת הדרך.
- צילום קבוצתי של כלל המשתתפים.

עיקרון מנחה

קהילה אינה נוצרת כאשר אנשים עובדים זה לצד זה – אלא כאשר הם יוצרים יחד משהו שהוא של כולם. יום ההקמה הוא נקודת הפתיחה של הקהילה סביב הגינה, ולא נקודת הסיום של הפרויקט. הוא מניח את היסודות לשותפות, לאחריות ולפעילות קהילתית מתמשכת.

שלב 5: ניהול, תחזוקה והפעלת הגינה

מטרת שלב זה היא להבטיח שהגינה הקהילתית תהיה מרחב חי, פעיל ומתפתח לאורך זמן. גינה קהילתית מצליחה אינה נמדדת רק במראה שלה, אלא במידת המעורבות של התושבים וביכולתה לשמש מוקד למפגש, לעשייה משותפת וליוזמות קהילתיות.

מה עושים בשלב זה?

1. מגדירים מנגנון ניהול קהילתי

כדי להבטיח רציפות, מומלץ להקים צוות מוביל מתוך התושבים, אשר ירכז את הפעילות השוטפת של הגינה.

ניתן לחלק תחומי אחריות בין חברי הצוות, כגון: תחזוקת הערוגות \ השקיה וטיפול בצמחייה \ קומפוסט ומחזור \ קשר עם הרשות המקומית \ ארגון פעילויות קהילתיות \ גיוס מתנדבים ושותפים חדשים \ תקשורת ועדכון הקהילה. חלוקת האחריות מאפשרת מעורבות רחבה ומונעת תלות באדם אחד.

2. יוצרים שגרות קהילתיות

כדי שהגינה תהפוך לחלק מחיי הקהילה, חשוב לקיים פעילות קבועה ורציפה. לדוגמה: יום עבודה קבוע בגינה \ מפגש קהילתי חודשי \ שתילות עונתיות \ סדנאות בנושאי גינון, קיימות ותזונה \ פעילות לילדים ולמשפחות \ אירועי חג ומפגשי קהילה. השגרות מחזקות את תחושת השייכות ומעודדות תושבים נוספים להצטרף.

3. ממשיכים לגייס שותפים

גם לאחר ההקמה, חשוב להרחיב את מעגל השותפים.

ניתן לשלב: בתי ספר וגני ילדים \ תנועות נוער \ עסקים מקומיים \ עמותות \ מתנדבים חדשים \ קבוצות קהילתיות נוספות.
הרחבת המעגלים מביאה רעיונות חדשים, מחזקת את תחושת הקהילה ומבטיחה המשכיות.

4. שומרים על קשר עם הרשות המקומית

השותפות עם הרשות עשויה לאפשר לרשות ללוות את המיזם באמצעות:

סיוע מקצועי בעת הצורך \ טיפול בתשתיות \ אספקת חומרי גלם במידת האפשר \ חיבור ליוזמות עירוניות נוספות \ סיוע בהסרת חסמים.

מערכת יחסים רציפה בין הקהילה לרשות מחזקת את אמון התושבים ומאפשרת התפתחות של יוזמות נוספות.

עיקרון מנחה

גינה קהילתית אינה יעד – היא פלטפורמה לקהילה פעילה.

כאשר התושבים נפגשים באופן קבוע, מקבלים אחריות ומובילים את הפעילות בעצמם, הגינה הופכת למוקד של חוסן קהילתי, מנהיגות מקומית ויוזמות חדשות המיטיבות עם השכונה כולה.

לקבלת מידע נוסף ועדכונים שוטפים:

אור לקהילה- לחוסן במצב חירום

אתר תנועת אור

קהילתי- פלטפורמה הלאומית ליזמות שכונתית

בקרוב- הרשמו לניוזלטר שלנו וקבלו עדכונים מכל מה שחם וקורה בעולם הקהילות

בנוסף: צוות קהילות אור בשבילכם בכל שאלה, התלבטות או רעיון

**קהילה חזקה היא המפתח לאיכות חיים טובה יותר.
הקהילה היא רשת מנוע לשגשוג בכל תחומי החיים,
ליצירה של שייכות וחוסן**